Samenvattend verslag Nationaal Burgerberaad Klimaat

Weekend 6 – 21 en 22 juni 2025, Amersfoort

Het burgerberaad kwam voor de zesde keer samen. Een groot deel van het weekend werd besteed aan het verder verdiepen, aanscherpen en afwegen van de aanbevelingen. Daarbij maakten de deelnemers gebruik van een impactanalyse die onafhankelijk onderzoeksbureau CE Delft heeft gemaakt. De analyse gaf waardevolle inzichten in de mogelijke effecten van de conceptaanbevelingen op klimaat, economie en samenleving. Deze inzichten hielpen om de aanbevelingen nog krachtiger te maken.
De zondag stond in het teken van besluiten nemen. Aan het einde van het weekend sloten ook minister Hermans en minister Uitermark aan. Samen met de ministers blikten de deelnemers terug op een intensief, soms pittig, maar vooral inspirerend proces. Velen benoemden hoe bijzonder het was om mee te doen – een unieke ervaring waarin luisteren, leren en samenwerken centraal stonden. “Dat ik voor dit burgerberaad ben uitgenodigd en dat ik hier ben geweest is een supercadeau waar ik veel van heb geleerd”, gaf een van de deelnemers aan.

Nationaal Burgerberaad Klimaat

Zaterdag 21 juni – Puntjes op de i en gezamenlijke koers

Opening

De dag begon met een korte video die het hele proces in vogelvlucht in beeld bracht, gevolgd door een voordracht van deelnemer Joyce. Haar persoonlijke terugblik werd met applaus ontvangen. Hoofdgespreksbegeleider Yannick heette vervolgens iedereen welkom bij het zesde weekend. Hij blikte terug op het proces van de afgelopen bijeenkomsten en vroeg deelnemers na te denken over wat ze zichzelf en de andere deelnemers van het burgerberaad dit weekend gunnen. In gesprek met elkaar deelden deelnemers gevoelens van trots, dankbaarheid en inspiratie.

Aanpassing van het tijdpad

Voorzitter Nienke en programmaleider Tobijn lichtten toe dat de val van het kabinet gevolgen heeft voor de timing van de overhandiging van het advies en de kabinetsreactie. De oorspronkelijke datum waarop de overhandiging gepland stond, 29 september, is ongunstig omdat dit vlak voor de verkiezingen is. De organisatie stelde voor om de aanbieding van het advies uit te stellen tot eind november, na de installatie van de nieuwe Tweede Kamer. De belangrijkste reden van deze latere datum: het burgerberaad wil het advies graag aanbieden aan een nieuwgekozen Tweede Kamer – met een frisse blik en een nieuw mandaat na de verkiezingen van 29 oktober. Een bewuste keuze, die de kans op opvolging van het advies vergroot en het toekomstgerichte karakter ervan onderstreept.

Hoewel de aanbevelingen na de zesde bijeenkomst inhoudelijk klaar zijn, vindt in de zomer nog een redactieslag plaats door een deel van de deelnemers. Tijdens de zevende bijeenkomst, 13 september, zal het burgerberaad het gehele adviesrapport definitief vaststellen. Ook kijkt het burgerberaad dan vooruit naar de vervolgstappen en de opvolging van het advies. Deze bijeenkomst duurt één dag.

Impactanalyse op de conceptaanbevelingen van CE Delft

Daarna presenteerde een onderzoeker van onafhankelijk bureau CE Delft de impactanalyse. Alle conceptaanbevelingen zijn doorgerekend op verwachte effecten op klimaat, economie en samenleving. CE Delft prees de hoge kwaliteit en originaliteit van de aanbevelingen. Sommige zijn aanvullend op bestaand beleid, andere juist vernieuwend. Er zitten een flink aantal aanbevelingen bij die megatonnen CO_2 -emissies kunnen besparen en daarmee impact hebben.

De aanbevelingen op het vlak van reizen, spullen gebruiken en eten vertonen onderlinge samenhang, dekken de belangrijkste thema's en vullen elkaar goed aan. De factsheets met de uitwerking van de impactanalyse lagen ter inzage in de werksessies.

Feedback Festival

In de middag gingen deelnemers verder aan de slag met het aanscherpen van hun aanbevelingen. Vervolgens presenteerden de deelnemers hun aanbevelingen aan elkaar tijdens het ‘Feedback Festival’. Deelnemers gaven feedback op de aanbevelingen door middel van een aantal kaarten:

- Geef waardering van de aanbeveling (1 = helemaal eens; 2 = okay mee; 3 = nog niet mee eens)
- Als je een 3 hebt aangegeven, beantwoord dan: "wat ik nodig zou hebben om in dit voorstel mee te gaan, is ..."
- Als er tijd is, mensen vragen om complimenten te geven, op te schrijven wat ze waarderen aan de aanbeveling, een zogenaamde 'complimentenregen'

De dag werd afgesloten in de plenaire ruimte. Yannick benadrukte dat de volgende dag in het teken zou staan van de besluitvorming over alle aanbevelingen.

Nationaal Burgerberaad Klimaat

Zondag 22 juni – Stemmen, reflectie en afronding

Opening en terugblik

De ochtend begon met een toelichting van Yannick op het programma en de rol van het Team Schrijven. Zij gaan de komende zomer aan de slag met de vormgeving en redactie van het adviesrapport en het overkoepelende verhaal voor de introductie. Nienke sprak de deelnemers nog een keer aan op het belang van vertrouwelijkheid. Verder deed een van de deelnemers verslag van het bemoedigende gesprek met de Tweede Kamer op 28 mei, waarin de aanwezige Kamerleden de waarde van het burgerberaad breed erkenden.

Besluitvorming

Het afgelopen halfjaar werkten de deelnemers samen toe naar sterke aanbevelingen die breed gedragen zijn. Daarbij maakten ze gebruik van de rijkdom aan perspectieven en wijsheid in de groep. In verdiepende gesprekken ging het burgerberaad telkens actief op zoek naar afwijkende meningen. Met deze ‘wijsheid van de minderheid’ zijn de aanbevelingen telkens verder verrijkt en nog beter gemaakt. Voor de besluitvorming over de conceptaanbevelingen werkten de deelnemers met vier keuzes: Jay (voor), Okay (instemming), Nay (tegen) en een stap buiten de cirkel (principieel bezwaar). Er werd gestemd met de voeten in vier cirkels op de vloer. Bij 75% steun voor een aanbeveling vanuit het burgerberaad— deze grens is door de deelnemers van Team Samenwerking voorgesteld en door het hele burgerberaad aangenomen —werd een aanbeveling aangenomen. Na elk besluit werd geapplaudisseerd en werden de uitslagen genoteerd op grote borden naast het podium.

Bezoek van de ministers

In de namiddag kwamen demissionair ministers Sophie Hermans (Klimaat en Groene Groei) en Judith Uitermark (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) om dit bijzondere proces persoonlijk af te sluiten. Zij zagen de video met een terugblik op de bijeenkomsten en gingen daarna in gesprek met de deelnemers. De ministers spraken hun waardering uit voor de inzet, de resultaten tot nu toe en het voorbeeld dat het burgerberaad heeft gesteld. Minister Uitermark: 'Dialoog is niet soft, maar essentieel. Jullie zijn uit je bubbel gestapt.' Het burgerberaad riep de ministers ook op om na de officiële overhandiging van het advies snel met een eerste inhoudelijke reactie te komen. De oproep van de deelnemers: kijk welke aanbevelingen nu al opgepakt kunnen worden en ga daar vast mee aan de slag. En maak duidelijk welke aanbevelingen een politiek besluit van een volgend kabinet nodig hebben. Minister Hermans beaamt dat er vast punten zullen zijn die al opgepakt kunnen worden. “We zullen ons ervoor inzetten dat het advies niet in een Haagse la verdwijnt. Naast het kabinet zijn ook de politieke partijen belangrijk. Die gaan nu hun verkiezingsprogramma schrijven. Ik ben er alert op dat ook zij weten dat er een advies van het burgerberaad aankomt.”

Afsluiting

Gezamenlijk sloten de aanwezigen het burgerberaad feestelijk af. Deelnemers kwamen samen in de cirkel om een symbolische high-five te geven op het resultaat. Een gezamenlijk fotomoment markeerde het slot van de zesde bijeenkomst.

Vervolg: van aanbevelingen naar advies

Nu de inhoud van de aanbevelingen vastligt, breekt de volgende fase aan: het redactioneel uitwerken van de aanbevelingen tot een volledig advies. Tijdens de zevende en laatste bijeenkomst half september wordt het adviesrapport definitief vastgesteld. Daarnaast bespreken de deelnemers hoe ze hun ervaringen, lessen en advies willen delen met de rest van Nederland. Ook bereiden de deelnemers zich voor op de officiële uitreiking van het advies eind november.